

N:o 191.

Ank. till Riksd. kansli den 28 maj 1908, kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning af väckt motion om höjd aflöning för Riksdagens justitieombudsman. (R. A.)

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 13, har herr *G. Elowson* m. fl. hemställt, att Riksdagen måtte besluta, att justitieombudsmannens aflöning höjes till 13,000 kronor, samt att denna löneförhöjning måtte komma honom till del från och med ingången af år 1908.

Till stöd för detta förslag hafva motionärerna anført följande:

»Det är nu mer än trettio år sedan Riksdagen för innehafvaren af det maktpåliggande förtroendeuppdraget att »såsom Riksdagens ombud hafva tillsyn öfver lagarnas efterlefnad af domare och ämbetsmän» bestämde den aflöning af 8,000 kronor, som, jämte ersättning för reseomkostnader, för närvarande tillkommer honom. Under dessa trettio år har den allmänna utvecklingen helt naturligt fört med sig dels en minskning — och detta en ganska afsevärd sådan — i penningens värde eller med andra ord en stegring af lefnadskostnaderna, särskildt i hufvudstaden, hvarigenom lönebeloppet faktiskt nu är betydligt ringare än vid den tid, då det bestämdes, dels ock den ökning af justitieombudsmannens arbetsbörd, som är en följd af tilltagande befolkning, ökning af statsfunktionärernas antal m. m. Lefnadskostnadernas stegring har ock i fråga om flera kategorier af statens ämbets- och tjänstemän nödgat Riksdagen att höja aflöningarna, hvilket varit af särskild vikt beträffande innehafvarne af sådana poster, för hvilkas nitiska handhafvande en själfständig och oberoende ställning ansetts utgöra ett väsentligt villkor. Så höjdes, för att taga ett färskt exempel, förliden riksdag justitierådets löner från 10,000 till 13,000 kronor — att icke nämna höjningen af vissa byråchefsaflöningar till 8,100 kronor jämte 600 kronors ålderstillägg m. m.

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 4 Saml. 1 Afd. 123 Häft. (N:is 191, 192.) 1

Det torde nu vara hög tid att äfven tänka på att förbättra justitieombudsmannens villkor genom att tillförsäkra honom en aflöning, som, bättre än den han nu åtnjuter, motsvarar den vikt och den värdighet, som tillkommer hans höga ämbete, samt de kvalifikationer, som förutsättas och måste förutsättas hos detta ämbetes innehafvare.

Det lär ej vara behöfligt att här påpeka justitieombudsmannaämbetets betydelse, ej heller att erinra om mångsidigheten och omfattningen af den verksamhet, hvilken är en följd af de uppgifter, som åligga justitieombudsmannen. En blick i den för honom af Riksdagen utfärdade instruktionen är tillräcklig att visa, i hvilken grad de honom åliggande skyldigheter, äfven fränsedt de åtgärder, som af enskildes anmälningar eller klagomål påkallas, taga i anspråk ej blott tid och arbete, utan ett nit, en insikt och en förmåga af initiativ, som endast kunna förväntas hos personer, som i eminent mening äro hvad regeringsformen kallar »för lagkunskap och utmärkt redlighet kända män». Att Riksdagen gifver denne sin förtroendemän en aflöning lägre än den, som beskäres byråchefer i ett ämbetsverk, kan väl ej betecknas annorlunda än som en abnormitet. Att låta ett dylikt förhållande längre fortfara är väl knappast Riksdagen värdigt.

Såväl med hänsyn till ämbetets vikt och värdighet som till de kraf, som ställas på dess innehafvares person, torde justitieombudsmannens aflöning böra sättas lika med justitierådens, alltså till 13,000 kronor; han blir ändock så till vida sämre ställd än dessa, som de dels hafva pensionsrätt, dels icke, såsom justitieombudsmannen, kunna skiljas från sitt ämbete redan efter ett års förvaltning af detsamma. Härtill kommer, att justitieombudsmannen icke åtnjuter semester samt för den tid han af sjukdom eller annat laga förfall är hindrad sköta ämbetet måste afstå halfva lönen till den af Riksdagen utsedde suppleanten.

Att den höjda aflöningen skulle bidra till att göra ämbetets innehafvare mindre benägen att utbyta det mot andra honom till buds stående befattningar och sålunda, mer än hittills ofta varit fallet, tillförsäkra Riksdagen förmånen att få för längre tid behålla en värderad justitieombudsman, torde vara obestriddigt. Äfven från denna — låt vara underordnade — synpunkt är löneförhöjningen påkallad.

I regeringsformens 97 § säges, som bekant, att Riksdagens justitieombudsman, så länge han ämbetet innehafver, skall i alla afseenden anses lika med Konungens justitiekansler. Häraf lär en och annan hafva dragit den slutsatsen, att justitieombudsmannens aflöningsförmåner ej skulle kunna höjas, utan att justitiekanslerns aflöning på samma gång och i lika mån höjdes, emedan den afsedda likheten annars skulle rubbas. En dylik slutsats beror dock tydligen på en missuppfattning af grundlagens ord, som

utan tvifvel endast afse att tillförsäkra justitieombudsmannen lika rang och auktoritet med justitiekanslern. Faktiskt innehar denne i själfva verket, oaktadt den lika aflöningen, en ekonomiskt bättre och tryggare ställning än justitieombudsmannen; han har ju en vida säkrare utsikt att behållas vid sitt ämbete och har dessutom rätt till pension; alltså existerar ej den likhet, hvars bibehållande skulle vara så viktigt. För vår del vilja vi för öfrigt visst icke förneka, att frågan om en löneförbättring för justitiekanslern kan vara förtjänt af beaktande. Denna fråga är dock en sak för sig, och intet skäl gifves att afbida initiativet till denna frågas lösning, innan Riksdagen gifver sin justitieombudsman hvad den anser böra honom tillkomma.»

I fråga om justitieombudsmannens aflöning innehåller 55 § af det för riksgäldskontoret vid nästlidet års riksdag fastställda reglementet följande bestämmelser:

»Aflöningen för justitieombudsmannen samt den hos honom anställda kansli- och vaktbetjäning bör af riksgäldskontoret utbetalas; skolandet lönen för justitieombudsmannen, under den tid innevarande Riksdags statsreglering kommer att blifva gällande, utgå med 8,000 kronor, eller lika belopp som justitiekanslerns aflöning enligt sagda statsreglering utgör; hvaremot justitieombudsmannen, därest han förut innehar tjänst på rikets stat, är skyldig att den därmed förenade löneinkomst frånträda, så länge han uppbar justitieombudsmanslönen.»

I samma paragraf stadgas äfven, att den justitieombudsman, som tillträder ämbetet och dessförinnan icke är bosatt i hufvudstaden, äger att utöfver den fastställda aflöningen såsom flyttningshjälp uppbära från riksgäldskontoret 1,500 kronor.

Slutligen må nämnas, att enligt 57 § af riksgäldskontorets reglemente riksgäldskontoret bör till kostnader för justitieombudsmannens ämbetsresor på hans rekvisition och emot därför inom hvarje års utgång afgifvande redogörelse förskottsvis utbetala en summa af 2,000 kronor.

De skäl, som af motionärerna anförts för en höjning af justitieombudsmannens aflöning, har utskottet funnit vara väl grundade. Det synes icke kunna bestridas, att den lön af 8,000 kronor, som af 1876 års Riksdag bestämdes för justitieombudsmannen och som därefter med oförändradt belopp till honom utgått, måste numera efter den stegring af lefnadskostnaderna, som under de senaste trettio åren inträdt, anses vara alltför låg med afseende fästadt vid justitieombudsmannens höga och viktiga

ämbete och de honom åliggande göromålen, hvilkas omfattning under de senare åren icke obetydligt ökats. Den löneförhöjning, som af motionärerna föreslagits, synes utskottet dock gå längre än hvad förhållandena påkalla. Utskottet får erinra, hurusom justitierådens löner vid nästlidet års riksdag höjdes från 10,000 kronor till 13,000 kronor, och med hänsyn härtill torde det enligt utskottets mening vara lämpligt, att lönen för justitieombudsmannen nu ökas från 8,000 kronor till 11,000 kronor.

Motionärernas förslag afser, att löneförhöjningen för justitieombudsmannen skulle inträda med innevarande års början. Utskottet vill påpeka, att, på sätt framgår af det ofvan meddelade stadgandet i 55 § af riksgäldskontorets reglemente, justitieombudsmannens lön redan är af Riksdagen för tiden till 1908 års slut fastställd till 8,000 kronor. Med afseende härå och i enlighet med den grundsats, som af Riksdagen iakttagits vid löneregleringar för statens tjänsteinnehafvare, anser sig utskottet böra tillstyrka, att äfven hvad angår justitieombudsmannen löneförhöjningen inträder först med början af nästkommande år. Såsom hittills beträffande denne ämbetsman skett, torde jämväl nu lönen böra fastställas endast för en statsregleringsperiod, nämligen i förevarande fall för år 1909.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af förevarande af herr Elowson m. fl. väckta motion, må för år 1909 fastställa lönen för justitieombudsmannen till 11,000 kronor.

Stockholm den 28 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.
